

Plenum

Torsdag 2.12.2021 kl. 16.00—20.36

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen samt 11 § i lagen om beskattningsförfarandet beträffande skatter som betalas på eget initiativ

Regeringens proposition RP 144/2021 rd
Åtgärdsmotion AM 152/2020 rd, 9/2021 rd
Utskottets betänkande FiUB 30/2021 rd

Första behandlingen

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 6 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger finansutskottets betänkande FiUB 30/2021 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Allmän debatt, ledamot Viitanen.

Debatt

18.26 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Puhemies! Nyt sitten mennään elokuvista turpeeseen, eli lyhyesti esittelen valtiovarainvaliokunnan verojaoston mietinnön tästä turvetta koskevasta lakiesityksestä. Meidän mietinnössämme pohdimme asiaa kolmelta näkökulmalta, joista myös asiantuntijat meille terveisiä toivat. Puhumme polttoturpeen verottoman ylärajan korotuksesta ja verottomuuden soveltamisalan laajennuksesta, joka tässä esityksessä on mukana, polttoturpeen niin sanotusta lattiahintamekanismista sekä turpeen käyttäjien rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuudesta — pienkäyttäjiä siis koskee tämä.

Ensin tästä polttoturpeen verottoman käytön ylärajan korotuksesta ja soveltamisalan laajuudesta toteamme, että asiantuntijakuulemisessa, kuten arvata saattaa, tuli varsin riittäviä näkemyksiä sen suhteen. Osa näki, että tämä toimenpide ei ole perusteltu esimerkiksi siksi, että se on epä johdonmukainen ja haitallinen, sillä kyse on verotuesta fossiilisille päästöille ja sen tuen kesto on asiantuntijoiden mukaan liian pitkä. Toisaalta taas toiset asiantuntijat näkivät tämän hyvinkin hyvänä, tarpeellisena toimenä, esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta pitivät sitä tärkeänä ja näkivät, että tämä muutos sinänsä tukisi sellaista hallittua siirtymää pelkän puuraaka-aineen käyttöön, joka taas sitten toisaalta kiristää kilpailua puuraaka-aineesta, kun sitä ruvetaan käyttämään myös tässä.

Tässä yhteydessä meidän valiokuntamme toteaa tämän hallitusohjelman kirjauksen asiasta. Sen mukaan siis turpeen energiakäytön vähentämisen on tapahduttava alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, ettei se vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Samalla tavoitteena on pitää huolta siitä, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon. Tätä valiokunta toistaa ja samoin sitten pitää tärkeänä noin yleisesti tämmöistä lainsäädännön ennakoitavuutta ja johdonmukaisuutta. Se olisi tärkeää, ja periaatteessa edestakaisiin muutoksiin pitäisi suhtautua kohtuullisen pidättyväisesti.

Punkt i protokollet PR 144/2021 rd

No, toinen on sitten tämä lattiahintamekanismi, mitä tässä käsittelemme, mistä niin ikään asiantuntijat olivat hyvin erimielisiä, jos näin voi sanoa. Suurin osa itse asiassa piti lattiahintamekanismia tarpeettomana, koska asiantuntijat näkivät hyvin epätodennäköiseksi sen, että päästöoikeuden hinta laskisi alle kynnysinnan ja lattiahintamekanismi ylipäättään aktivoituisi. Näin ollen korostettiin, että se varmasti jää joka tapauksessa aika teoreettiseksi mahdollisuudeksi. Osa asiantuntijoista oli myös sitä mieltä, että vasta silloin tulisi säätää tällaisesta menettelystä, jos oikeasti kävisi niin, että päästöoikeuden hintataso vastoin odotuksia laskisi hyvin matalaksi pitkäksi aikaa. Tässä yhteydessä nämä asiantuntijat totesivat, että nykyinen verotaso riittää varmistamaan, että turpeen käyttö vähintään puolittuu tavoiteltuun vuoteen 2030 mennessä myös ilman tätä mekanismia.

No, toiset sitten kannattivat mekanismin käyttöönottoa. Sitä pidettiin perusteltuna, koska se on eräs tapa varmistaa, että turpeen käytön päästöihin kohdistuu riittävä hintaohjaus, ja sitä pidettiin lähinnä sellaisena johdonmukaisena viestinä siitä, että yhteiskunta pyrkii tavoitteeseen hiilineutraalisuudesta vuoteen 2035 mennessä, ja sitä pidettiin sinänsä tarpeellisena varotoimenpiteenä.

No, valiokunta kannattaa tätä esitystä sen vuoksi, että sillä voidaan luoda takaportti turpeen energiakäytön puolittumiseen vuoteen 2030 mennessä, eli näemme, että tästä esityksestä ei ole haittaa, ja olemme siis hallituksen esityksen kannalla.

Lopuksi kirjoitamme tässä mietinnössä hieman siitä palautteesta, jota jotkut lausunnonantajat antoivat tästä rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuudesta, johon osa asiantuntijoista siis suhtautuu kriittisesti, koska tässä esitetään tätä velvollisuuden laajentamista myös tällaisiin niin sanottuihin pieniin käyttäjiin eli niihin voimalaitoksiin ja lämpökeskuksiin, jotka nyt käyttävät alle verotetun rajan polttoainetta. Valiokunta ei näe tässä mitään erityistä tarvetta muutokseen, vaan mennään hallituksen esityksen mukaan. Yksi syy siihen on, että tärkeää on kuitenkin, että Verohallinnolla on riittävän tehokkaat keinot tämän verovapauden edellytysten valvontaan, ja tällä hetkellä Verohallinnolla ei ole ollenkaan tietoa näistä käyttäjistä. Me korostamme sitä, että ensinnäkin tämä rekisteröitymisvelvollisuus on kertaluonteinen, se tapahtuu kerran ja se on maksuton, ja sitten tämän ilmoitusvelvollisuuden myötä kerran vuodessa tehdään ilmoitus siitä käytöstä. Suhteessa muihin toimijoihin emme pidä tätä kohtuuttomana sille yhdelle, vaan pitää olla tasapuolinen ja kaikille sama johdonmukainen menettely. Näin ollen olemme tämän esityksen kannalla myös tässä yhteydessä.

Korostamme vielä sitä, että tämä rekisteröitymisvelvoite ei koske kotitalouksia ja niihin verrattavia toimijoita niiden käyttäessä polttoturvetta omaan lämmöntuotantoon.

Tässä on sitten vastalauseita. Täällä on kristillisdemokraateilta ja perussuomalaisilta oma vastalauseensa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.33 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten jaoston puheenjohtaja Viitanen totesi, niin tämä esitys oli osittain ristiriitainen, mutta tämä oli kuitenkin linjassa hallitusohjelman kanssa, jossa meidän tavoitteenamme on, että päästöjä puolitetaan, ja nyt on tärkeää, että päästövähennystavoitteeseen päästään myös tämän esityksen osalta.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä pari asiaa, jotka henkilökohtaisesti koen erittäin hyvinä ja tärkeinä, viitaten ihan niihinkin keskusteluihin, mitä jaostossa on käyty.

Punkt i protokollet PR 144/2021 rd

On erittäin tärkeää ja hyvää se, että turpeen energiakäytön vähentäminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, ettei se vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Samalla tavoitteessa on hyvää myös se, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon, ja tämä todettiin myös tässä jaoston ja valiokunnan mietinnössään.

Tavoitteessa on tärkeää myös se, että on pidetty kiinni siitä, että kun puhutaan turpeen verottomasta käytöstä, niin tämä siihen liittyvä ehdotus pohjautuu hallituksen asettaman erillisen turvetyöryhmän esitykseen, ja sitä kautta asiantuntijuutta on saatu tähän esityksen taustalle. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa selvittää, miten turpeen energiakäytön puolittuminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla, ja siltäkin osalta uskoisin, että tämä luo luottamusta tämän vaikean asian jatkokäsittelyyn.

Ja sellainen asia, joka myös on erittäin tärkeä tämän jatkoprosessin ja toimien kannalta, on se, että valiokunta korostaa, että tämän lainsäädännön ennakoitavuuden ja johdonmukaisuuden tulee olla oleellinen osa tätä, jotta sitten eri puolilla Suomea pystytään johdonmukaisesti siirtymään ympäristöystävällisimpiin energiamuotoihin ja sitä kautta tukemaan suomalaisten ja koko maailman yhteistä tavoitetta ilmasto- ja ympäristökysymyksissä.

Ja sitten vielä täällä todetaan tästä lattiahintamekanismista, aivan kuten jaoston puheenjohtaja totesi, että vaikka tämä lattiahintamekanismi nähtiin teoreettiseksi, niin nyt on tärkeää myös huomata se, että tämä toimii myös takaporttina sille, että turpeen energiakäytön puolittuminen tapahtuu vuoteen 2030 mennessä, ja siinä mielessä ei tästä varmaan ole kellekään yhtään mitään haittaakaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

18.36 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 144/2021 koskee turvetta. Turvekeskustelua on käyty tässä salissa pitkään, hartaasti. Lopputulos on se, että turvetuotanto elinkeinona on todellakin vaarassa. Useat henkilöt ovat menettäneet valtavia omaisuuksia vain sen takia, että hallituksen politiikka ei ole ollut linjassa sen kanssa, että tuettaisiin elinkeinoja ja saataisiin työtä ja energiaa Suomeen.

Arvoisa puhemies! Tein 9/2021 helmikuun 11. päivä kuluvaan vuotta toimenpideoitteiden turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja turpeen julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Olen hyvin kiitollinen, että valtiovarainvaliokunta käsitellessään tätä asiaa on huomionut myöskin toimenpideoitteet, joita on kaksi kappaletta, eli asiasta on siis keskusteltu. Keskustelu on aina hyvä. Mainitsin toimenpideoitteessani, että emme hyväksy veronkorotuksia, kohdistuvat ne sitten perheisiin tai teollisuuteen, kuten nyt esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden verot. Arvostamme myös turvetta ja turvealaa. Täten emme hyväksy alalle tehtyjä veronkorotuksia. Turve on maallemme myös huoltovarmuuskysymys. Alueellisesti turveala on myös tärkeä työllistäjä esimerkiksi niin Pohjanmaalla, Satakunnassa kuin totta kai koko Suomessa. Tässä yhteydessä haluan muistuttaa siitä, että turpeen energiaverotuksen kiristäminen yhdessä päästökauppavaikutuksen kanssa on johtanut myös kuntaomisteisten kaukolämpöyhtiöiden kilpailukyvyn heikkenemiseen, koska lisäkustannukset ovat siirtyneet useissa tapauksissa lämmön hintaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisin tilanne on sellainen, että jos energiaturpeen nostaminen vähenee tai loppuu kokonaan maassamme, niin se vaarantaa myös lukuisten puutarha- ja alkutuotantotilojen toiminnan. Näin siksi, koska esimerkiksi kuiviketurpeen saatavuus

Punkt i protokollet PR 144/2021 rd

heikkenee oleellisesti. Tämä taas heikentää työllisyyttä lisää. Kuiviketurpeen saatavuus on iso ja oleellinen tekijä eläinten hyvinvointia ja terveyttä ajatellen. Se on todellakin iso. Antibioottivapaa siipikarjatuotanto on kuiviketurpeesta täysin riippuvainen. Korvaavaa vaihtoehtoa ei käytännössä ole. Kasvuturve puolestaan on elinehto muun muassa kasvihuoneviljelijöille.

Me, perussuomalaisten eduskuntaryhmä, emme hyväksy tällaista politiikkaa, että tärkeät, todella tärkeät asiat maallemme niin huoltovarmuuden kuin sitten ruuantuotannonkin kannalta menevät niin sanotusti vinksalleen. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esittää, että turpeen veronkiristys perutaan kokonaisuudessaan ja samalla huolehditaan siitä, että turvetuotanto voi jatkua maassamme tulevaisuudessakin. Tästä syystä toimenpidealoitteessani kirjasin seuraavaa: ”Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin, jotta turpeen veronkorotukset perutaan ja turvetuotanto maassamme turvataan muutoinkin jatkossa esimerkiksi siten, että turve julistetaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi.”

Turve uusiutuvana luonnonvarana soisi meille mahdollisuuden lähteä neuvottelemaan Euroopan unionin pöydissä siitä, voitaisiinko se jossain vaiheessa hyväksyä meille myöskin luonnonvaraisten soiden osalta hiilinieluksi. Se työ toki täytyy tehdä Euroopan unionissa, mutta työkaluna se olisi nähdäkseni meidän yhteiskunnalle erittäin hyvä. Toivoisin, että kaikki se, mikä Suomen eduksi voidaan tehdä, tässä talossa tehdään. Turpeen osalta kaikkea, ikäväkseni täytyy todeta, ei olla tehty. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

18.40 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edellisen asian yhteydessä arvasinkin, että edustaja Viitanen on samoilla linjoilla, mutta ehkä hieman yllätyin, että tässä turveasiassakin edustaja Viitanen on hyvin samoilla linjoilla. Se on sinänsä toki positiivista, että hallituksessakin on edes vähän huomattu, kuinka paha tämä turvealan ahdinko on.

Täytyy sanoa, että oma näkemykseni on oikeastaan näiden käytettyjen puheenvuorojen välissä. Ajattelen kyllä niin, että pitkässä juoksussa energiaturpeen määrä tulee väistämättä vähenemään ja sen rooli on lähinnä huoltovarmuuspuolella, mutta se on yksi asia, jonka haluan sanoa tässä kyllä vakavasti, että minun mielestäni mikään toimiala ei saisi joutua, ei varsinkaan poliittisten päätösten takia, niin nopeaan ja hallitsemattomaan alasajoon kuin turveala on joutunut. Tämä on aivan kohtuuton tilanne ollut turvealan yrittäjille. Täällä viitattiin myöskin Kiljusen puheenvuorossa alueellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, ja kuten Peltokangas sanoi, niin moni on menettänyt siinä omaisuutensa, moni on menettänyt työmahdollisuutensa. Niiden toimijoiden, jotka valmistavat turvetuotantoon tarkoitettuja koneita ja laitteita, liikevaihto on täysin romahtanut. Suurin osa ihmisistä, jotka toimivat tällä alalla, varmaan ymmärsi sen, että turpeen suunta on alaspäin, mutta se, että se on mennyt näin rajusti alaspäin, on ollut todella kova juttu.

Tämä esitys, joka nyt tehdään, hieman lieventää mutta ei paranna sitä isoa kuvaa. Toivon, että tästä opitaan se, että tehtäisiin me vaikka mitä ilmastonmuutoksen torjunnassa, sinänsä ihan tarpeellisiakin asioita, niin täytyy ottaa aina huomioon, mitkä todellakin ovat niiden alueelliset ja sosiaaliset vaikutukset, mikä on se vaikutus niille ihmisille, jotka elävät siitä tuotannosta, ja mikä se vaikutus on niille yrittäjille, joilla on satojatuhansia kiinni niissä laitteissa ja välineissä, ja mitä se tarkoittaa semmoiselle maantieteelliselle alueelle,

Punkt i protokollet PR 144/2021 rd

semmoiselle kunnalle, jossa eletään pitkälti siitä toimialasta. Tämä täytyy kyllä pystyä jatkossa paremmin hoitamaan, koska tämä muutosvauhti on ollut kohtuuton.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.43 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta, ja puhumme tässä nyt turpeesta.

Turpe on meidän kansallemme Luojan suoma oma energiavara. Meidän tulisi käyttää sitä viisaasti ja käyttää sitä hyödyksi, kuten sitä on käytetty kymmeniä vuosia. Tuolla Ylen arkistoissa on monien kymmenien vuosien takaisia videoita siitä, kun Etelä-Pohjanmaalla on nostettu turvetta ja sitä on tuotu tänne Helsinkiinkin ja sillä on lämmitetty luultavasti myös tätä taloa.

Arvoisa puhemies! Nyt hallituksen toimin tätä ollaan ajamassa alas, ja tämä on aivan järkyttävä vääryys ja typeryys. Tällä monien yrittäjien ja perheiden omaisuudesta tehdään niin kuin rasite, velkarasite jopa. Tuolla on useita nuoria yrittäjiä, jotka ovat tehneet sukupolvenvaihdon ja hankkineet maata, ovat saattaneet ostaa ison turvealueen ja maksaa siitä muutaman satatuhatta euroa, ja pahimmillaan tilanne on niin, että se rahamäärä on edelleen velkaa ja siitä jää jopa rasitteita sillä tavalla, että jos se on keritty luvittaa, nostoa ei ole aloitettu, on ojitettu, niin nyt sieltä pitää muutama vuosi käydä katsomassa vielä vesinäytteitä.

Nyt osa näistä yksityisistä turveyrittäjistä on nostanut turvetta aumoihin, ja heillä on siinä iso määrä rahaa kiinni; työtunteja, konetunteja, polttoainetta. Heillä on tietenkin ollut vapaus myydä sitä vielä, mutta nyt on tullut semmoinen ilmiö vielä, että osittain valtiomisteinen yhtiö Vapo, nykyinen Neova, nyt käyttää omia aumojaan alle tuotantokustannusten, ja näin ovat yrittäjät menettäneet vielä lisää markkinaa siitä, mitä heillä on ollut. Osa maanviljelijöistä on ostanut koneita, tehnyt traktorihankintoja sillä tavalla, että he ovat luottaneet siihen, että heidän traktorinsa voi kesäaikana niinä aikoina, kun ei olla pellolla, olla turvesuolla töissä ja he saavat sen avulla lyhennettyä traktorin lainaa.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä hallituksen esityksessä lukee ”Vaikutukset huoltovarmuuteen: Polttoturpe on kotimainen polttoaine, minkä vuoksi sen asema nähdään usein energiakäytössä huoltovarmuuden kannalta tärkeänä. Turpeen energiakäytön ja tuotannon vähennyttyä ennakoitua nopeammin ehdotettu turpeen verottoman käytön soveltamisalan laajentaminen turvaisi osaltaan turpeen saatavuutta ja asemaa huoltovarmuuspolttoaineena.” Tämän päivän Helsingin Sanomissa on myös sivun juttu tästä asiasta, ja siellä on haastateltu ministeri Lintilää: ”Ministeri Lintilä toteaa, että energiaturpeen huoltovarmuus tulee jatkossa turvata siten, että turvetta säilytettäisiin reservissä soissa luonnontilaisena kriisitilanteita varten.” No, jos se on luonnontilaisena soissa, niin sillä ei ole mitään tekemistä huoltovarmuuden kanssa. Se pitää nostaa ja kuivata, ja entäs sitten, jos täältä loppuu se osaaminen? Lintilä jatkaa seuraavasti: ”Reservialueiden haasteena on, että turvetuotannon loppuessa katoaa myös kyky nostaa turvetta.” Ei tarvitse olla kovin suuri järjen jättiläinen, että alkaa jopa naurattaa tällainen lause — tai itkettää. En tiedä, mitä tähän sanoisi. Surullisena katson tätä, mitä tälle alalle tapahtuu.

Nyt ehkä viimeisenä pyyntönä, arvoisa puhemies: kun tuo edustaja Kettunen täällä on viime päivät kehunut kaikkia näitä hallituksen esityksiä, [Tuomas Kettunen: Pitää paikk-

Punkt i protokollet PR 144/2021 rd

sa!] niin nyt te voisitte tulla kertomaan tänne pönttöön, mitä mieltä te olette tästä muutoksesta, mitä tapahtuu turpeelle. — Kiitoksia.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.